

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

25^{lat} Mazowsze

Seminarium: „Procedura umieszczania osób w DPS, ZOL (za zgodą i bez zgody)”

Michał Soćko

22 sierpnia 2023 r.

**NAJWAŻNIEJSZE AKTY PRAWNE
DOTYCZĄCE UMIESZCZENIA W DPS ORAZ ZOL**

1. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
2. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego,
4. rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej,
5. rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie kierowania do zakładów opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych
6. ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy
8. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego

NAJWAŻNIEJSZE PRZEPISY

USTAWA

z dnia 12 marca 2004 r.

o pomocy społecznej

Art. 2. 1. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

2. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

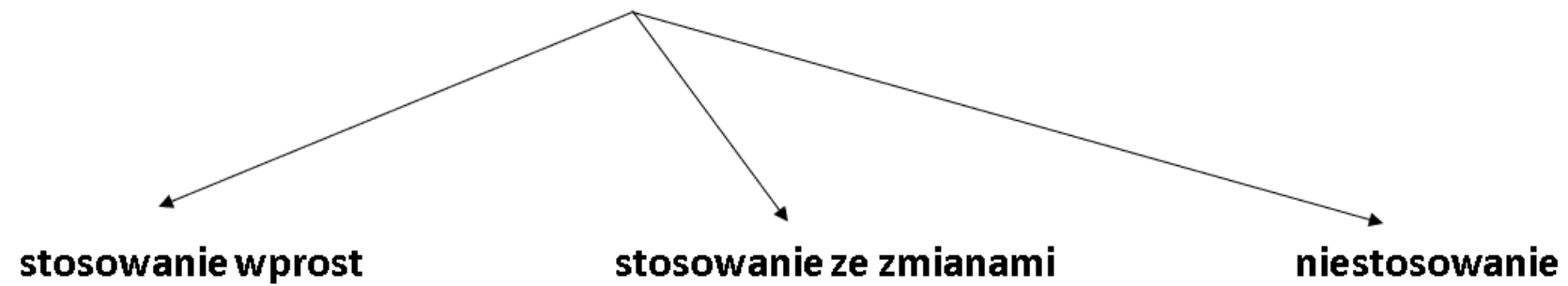
ODPOWIEDNIE STOSOWANIE PRZEPISÓW K.P.A.

Art. 14. W sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 i 1491), jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 133. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się Kodeks postępowania administracyjnego.

ODPOWIEDNIE STOSOWANIE PRZEPISÓW

USTAWA

z dnia 14 czerwca 1960 r.

Kodeks postępowania administracyjnego

Art. 49a. Poza przypadkami, o których mowa w art. 49, **organ może dokonywać zawiadomienia o decyzjach i innych czynnościach organu administracji publicznej w formie, o której mowa w art. 49 § 1, jeżeli w postępowaniu bierze udział więcej niż dwadzieścia stron.** Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, zawiadomienie jest w takim przypadku skuteczne wobec stron, które zostały na piśmie uprzedzone o zamiarze zawiadamiania ich w określony sposób. Do zawiadomienia stosuje się przepis art. 49 § 2.

USTAWA

z dnia 12 marca 2004 r.

o pomocy społecznej

Art. 61. 3. W przypadku niewywiązywania się osób, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2 oraz ust. 2a, z obowiązku opłaty za pobyt mieszkańca domu w domu pomocy społecznej, ustalonego w decyzji lub umowie, o której mowa w art. 103 ust. 2, opłaty te zastępczo wnosi gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej. Wydatki gminy podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. **Przepis art. 104 ust. 3-8 stosuje się odpowiednio.**

Art. 104. 7. Nie wydaje się decyzji o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń, jeżeli od terminu ich pobrania upłynęło więcej niż 10 lat.

UMIESZCZENIA W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ

Art. 54. 1. Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

2. Osobę, o której mowa w ust. 1, kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej, z zastrzeżeniem ust. 2a, chyba że okoliczności sprawy wskazują inaczej, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego na umieszczenie w domu pomocy społecznej.

2a. W przypadku gdy przewidywany termin oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej danego typu zlokalizowanym najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej wynosi ponad 3 miesiące, osobę, o której mowa w ust. 1, kieruje się na jej wniosek do domu pomocy społecznej tego samego typu zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej, w którym przewidywany termin oczekiwania na umieszczenie jest krótszy niż 3 miesiące.

3. Osoba wymagająca wzmożonej opieki medycznej kierowana jest na podstawie art. 33a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561, 2674 i 2770 oraz z 2023 r. poz. 605 i 650) do zakładu opiekuńczo-leczniczego lub pielęgnacyjno-opiekuńczego.

4. W przypadku gdy osoba bezwzględnie wymagająca pomocy lub jej przedstawiciel ustawowy nie wyrażają zgody na umieszczenie w domu pomocy społecznej lub po umieszczeniu wycofują swoją zgodę, ośrodek pomocy społecznej, centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, lub dom pomocy społecznej są obowiązane do zawiadomienia o tym właściwego sądu, a jeżeli osoba taka nie ma przedstawiciela ustawowego lub opiekuna - prokuratora.

WSPÓLNE SKIEROWANIE DO DPS

Art. 54a. 1. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy przesłanki skierowania do domu pomocy społecznej spełniają jednocześnie osoby pozostające w związku małżeńskim lub rodzic z pełnoletnim dzieckiem, osoby te można skierować do jednego domu pomocy społecznej pomimo zakwalifikowania każdej z tych osób do różnych typów domów pomocy społecznej.

2. Kierowanie do odpowiedniego domu pomocy społecznej w sytuacji, o której mowa w ust.

1, uwzględnia konieczność zapewnienia właściwej opieki osobie wymagającej bardziej specjalistycznych usług.

3. Przepisy ust. 1 i 2 mogą mieć zastosowanie również w przypadku, gdy jedna z osób jest już mieszkańcem domu pomocy społecznej.

Art. 59. 1. Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę mieszkańca domu za jego pobyt w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby w dniu jej kierowania do domu pomocy społecznej.

2. Decyzję o umieszczeniu w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy prowadzącej dom pomocy społecznej lub starosta powiatu prowadzącego dom pomocy społecznej. W przypadku regionalnych domów pomocy społecznej decyzję wydaje marszałek województwa, z zastrzeżeniem ust. 5.

3. W razie niemożności umieszczenia w domu pomocy społecznej z powodu braku wolnych miejsc, powiadamia się osobę o wpisaniu na listę oczekujących oraz o przewidywanym terminie oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej.

4. Przepisy ust. 1-3 stosuje się do domów pomocy społecznej prowadzonych na zlecenie organów jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 59. 5. W przypadku regionalnego domu pomocy społecznej finansowanego z dochodów własnych samorządu województwa decyzję o skierowaniu wydaje organ gminy, a decyzję o umieszczeniu i opłacie mieszkańca domu za jego pobyt w tym domu wydaje marszałek województwa na podstawie art. 61 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1, przy czym art. 64, art. 64a i art. 64b stosuje się odpowiednio.

6. W przypadku regionalnego domu pomocy społecznej, o którym mowa w art. 56 pkt 7, decyzję o skierowaniu

do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę mieszkańca domu za jego pobyt w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby w dniu jej kierowania do domu pomocy społecznej. Decyzję

o umieszczeniu w regionalnym domu pomocy społecznej wydaje marszałek województwa.

7. Decyzję o skierowaniu oraz o umieszczeniu w domu pomocy społecznej, o którym mowa w art. 56 pkt 7, wydaje się na czas określony nie dłuższy niż 12 miesięcy, z możliwością przedłużenia do 18 miesięcy w uzasadnionych przypadkach.

Art. 65. 1. Do domów pomocy społecznej prowadzonych przez podmioty niepubliczne, o których mowa w art. 57 ust. 1 pkt 2-4, jeżeli nie są one prowadzone na zlecenie organu jednostki samorządu terytorialnego, nie stosuje się art. 59-64b.

1a. W przypadku domów pomocy społecznej, o których mowa w ust. 1, wydatki, o których mowa w art. 58 ust. 1, 3 i 4, mogą zostać uregulowane odmiennie w umowie stanowiącej podstawę pobytu mieszkańca w domu pomocy społecznej lub w regulaminie domu pomocy społecznej.

2. W przypadku braku miejsc w domu pomocy społecznej o zasięgu gminnym lub powiatowym gmina może kierować osoby tego wymagające do domu pomocy społecznej, który nie jest prowadzony na zlecenie wójta (burmistrza, prezydenta miasta) lub starosty. W takim przypadku stosuje się odpowiednio art. 59 ust. 1 i art. 61-64b, z tym że wysokość opłaty za pobyt w takim domu określa umowa zawarta przez gminę z podmiotem prowadzącym dom.

- Art. 101. 1.** Właściwość miejscową gminy ustala się według miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenie.
2. W przypadku osoby bezdomnej właściwą miejscowo jest gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały.
- 2a. W przypadku osoby przebywającej w placówce zapewniającej całodobową opiekę lub domu pomocy społecznej na podstawie umowy cywilnej właściwa miejscowo jest gmina miejsca zamieszkania tej osoby przed rozpoczęciem pobytu w tego typu placówce lub domu.
3. W przypadkach szczególnie uzasadnionych sytuacją osobistą osoby ubiegającej się o świadczenie, w sprawach niecierpiących zwłoki oraz w sprawach cudzoziemców i osób, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany, i cudzoziemców i osób, o których mowa w art. 5a, właściwa miejscowo jest gmina miejsca pobytu osoby ubiegającej się o świadczenie.

Art. 101. 4. W przypadkach, o których mowa w ust. 3, można przyznać świadczenia wymienione w art. 37-42 i 47-50.

5. Do przyznawania świadczeń w miejscu pobytu nie stosuje się kwot kryteriów dochodowych podwyższonych zgodnie z art. 8 ust. 2.

6. Dla mieszkańca domu pomocy społecznej lub osoby korzystającej z usług rodzinnego domu pomocy właściwa jest gmina, która skierowała mieszkańca lub osobę do tej jednostki.

7. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania albo na ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały jest obowiązana do zwrotu wydatków gminie, która przyznała świadczenia w miejscu pobytu.

USTAWA

z dnia 19 sierpnia 1994 r.

o ochronie zdrowia psychicznego

1. Osoba, która wskutek choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego nie jest zdolna do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i nie ma możliwości korzystania z opieki innych osób oraz potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymaga leczenia szpitalnego, może być za jej zgodą lub zgodą jej przedstawiciela ustawowego przyjęta do domu pomocy społecznej.
2. Przyjęcie do domu pomocy społecznej osoby, o której mowa w ust. 1, bez jej zgody a za zgodą jej przedstawiciela ustawowego wymaga orzeczenia sądu opiekuńczego o przyjęciu do domu pomocy społecznej.
3. Przyjęcie do domu pomocy społecznej osoby małoletniej lub ubezwłasnowolnionej całkowicie następuje za pisemną zgodą jej przedstawiciela ustawowego. Przedstawiciel ustawy wyraża zgodę po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby małoletniej lub ubezwłasnowolnionej całkowicie.
4. Jeżeli przyjęcie do domu pomocy społecznej dotyczy osoby małoletniej powyżej 16 roku życia lub osoby pełnoletniej całkowicie ubezwłasnowolnionej, zdolnej do wyrażenia zgody, jest wymagane również uzyskanie zgody tej osoby na przyjęcie. W przypadku sprzecznych oświadczeń w sprawie przyjęcia do domu pomocy społecznej tej osoby i jej przedstawiciela ustawowego, przyjęcie do domu pomocy społecznej wymaga orzeczenia sądu opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania tej osoby.
5. Osoba, o której mowa w ust. 1, podlega okresowym badaniom stanu zdrowia psychicznego w zakresie uzasadniającym jej pobyt w domu pomocy społecznej. Badania przeprowadza się co najmniej raz na 6 miesięcy.

USTAWA

z dnia 19 sierpnia 1994 r.
o ochronie zdrowia psychicznego

- Art. 39.** 1. Jeżeli osoba, o której mowa w art. 38, lub jej przedstawiciel ustawowy nie wyrażają zgody na przyjęcie jej do domu pomocy społecznej, a brak opieki zagraża życiu tej osoby, organ do spraw pomocy społecznej może wystąpić do sądu opiekuńczego miejsca zamieszkania tej osoby z wnioskiem o przyjęcie do domu pomocy społecznej bez jej zgody.
2. Z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, może wystąpić również kierownik szpitala psychiatrycznego, jeżeli przebywająca w nim osoba jest niezdolna do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, natomiast nie wymaga dalszego leczenia w tym szpitalu.
3. Jeżeli osoba wymagająca skierowania do domu pomocy społecznej ze względu na swój stan psychiczny nie jest zdolna do wyrażenia na to zgody, o jej skierowaniu do domu pomocy społecznej orzeka sąd opiekuńczy.

USTAWA

z dnia 19 sierpnia 1994 r.
o ochronie zdrowia psychicznego

Art. 40. 1. Zapewnienie realizacji postanowienia sądowego o przyjęciu do domu pomocy społecznej osoby, o której mowa w art. 38, należy do starosty powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania tej osoby.

2. Jeżeli osoba, wobec której wydano postanowienie o przyjęciu do domu pomocy społecznej, odmawia stawienia się w domu pomocy społecznej lub w inny sposób utrudnia wykonanie tego postanowienia, sąd z urzędu lub na wniosek organu do spraw pomocy społecznej może zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie tej osoby do domu pomocy społecznej przez Policję.

3. W przypadku wystąpienia u osoby, o której mowa w art. 38, przebywającej w domu pomocy społecznej, zachowań zagrażających jej życiu lub zdrowiu, lub życiu lub zdrowiu innych osób, można wobec niej stosować przymus bezpośredni również w celu zapobieżenia opuszczeniu domu pomocy społecznej.

USTAWA

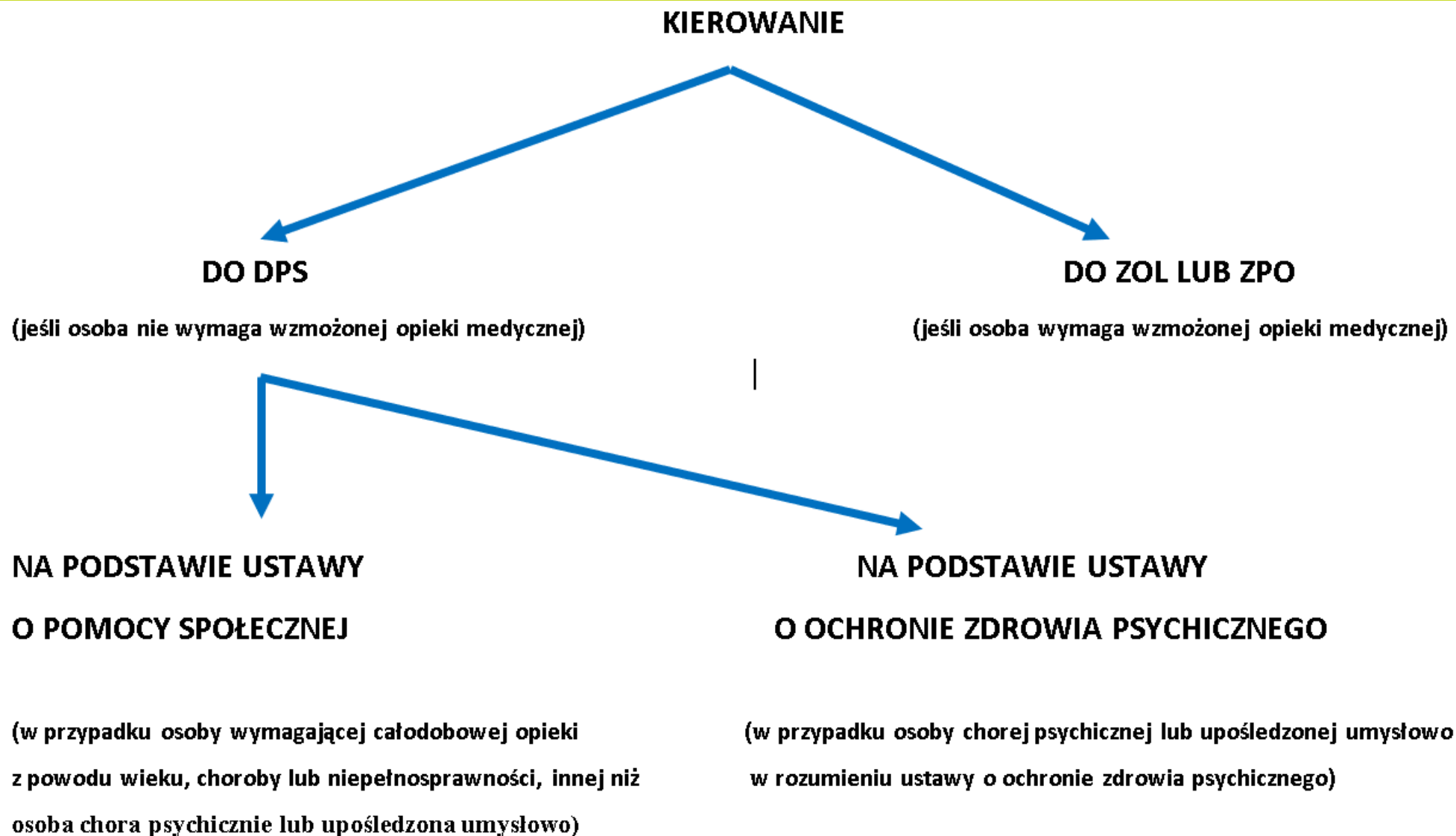
z dnia 19 sierpnia 1994 r.

o ochronie zdrowia psychicznego

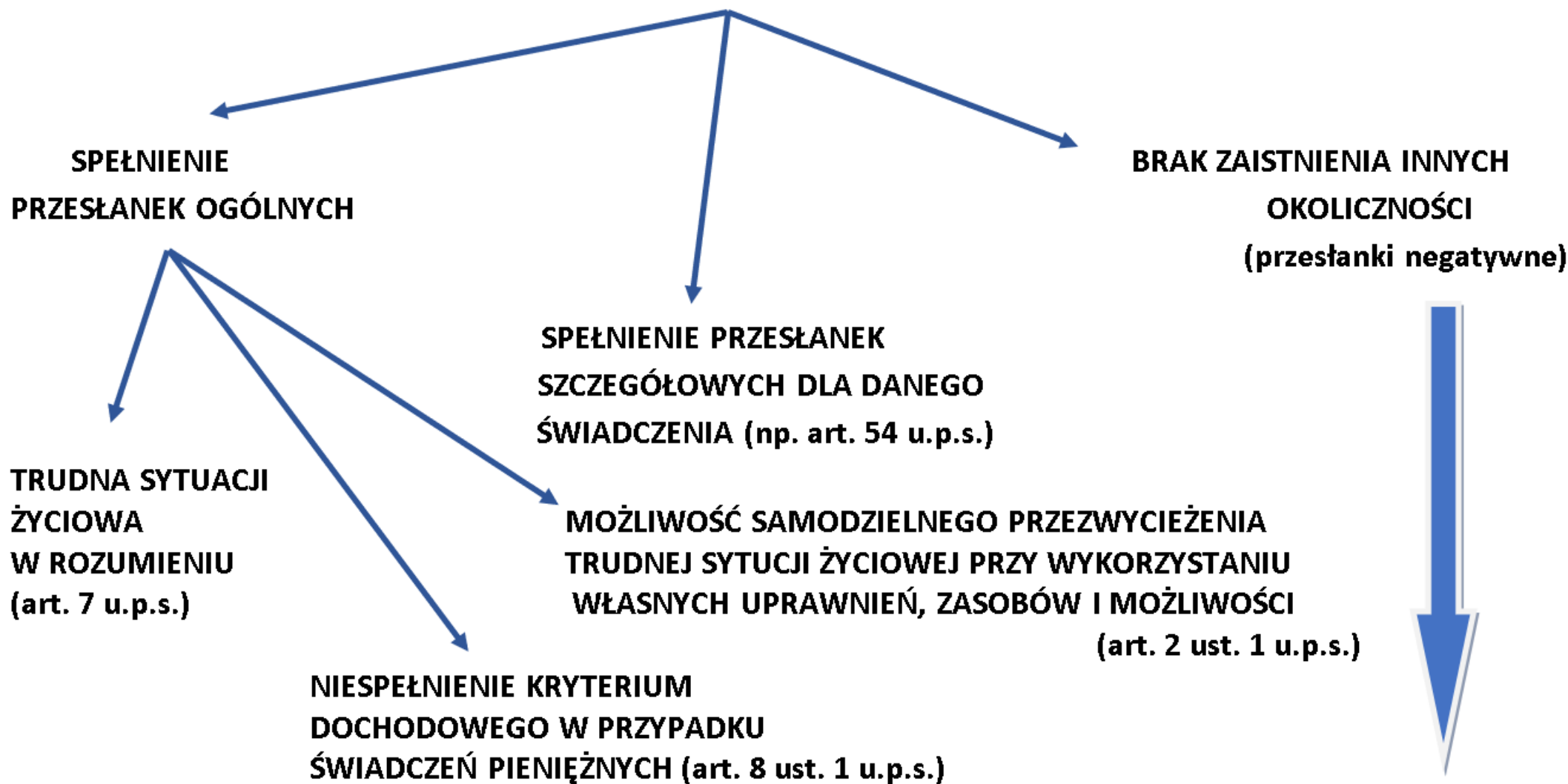
Art. 41. 1. Osoba przyjęta do domu pomocy społecznej, w tym również osoba ubezwłasnowolniona, jej przedstawiciel ustawowy, małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo oraz osoba sprawująca nad nią faktyczną opiekę, mogą występować do sądu opiekuńczego z wnioskiem o zmianę orzeczenia o przyjęciu do domu pomocy społecznej.

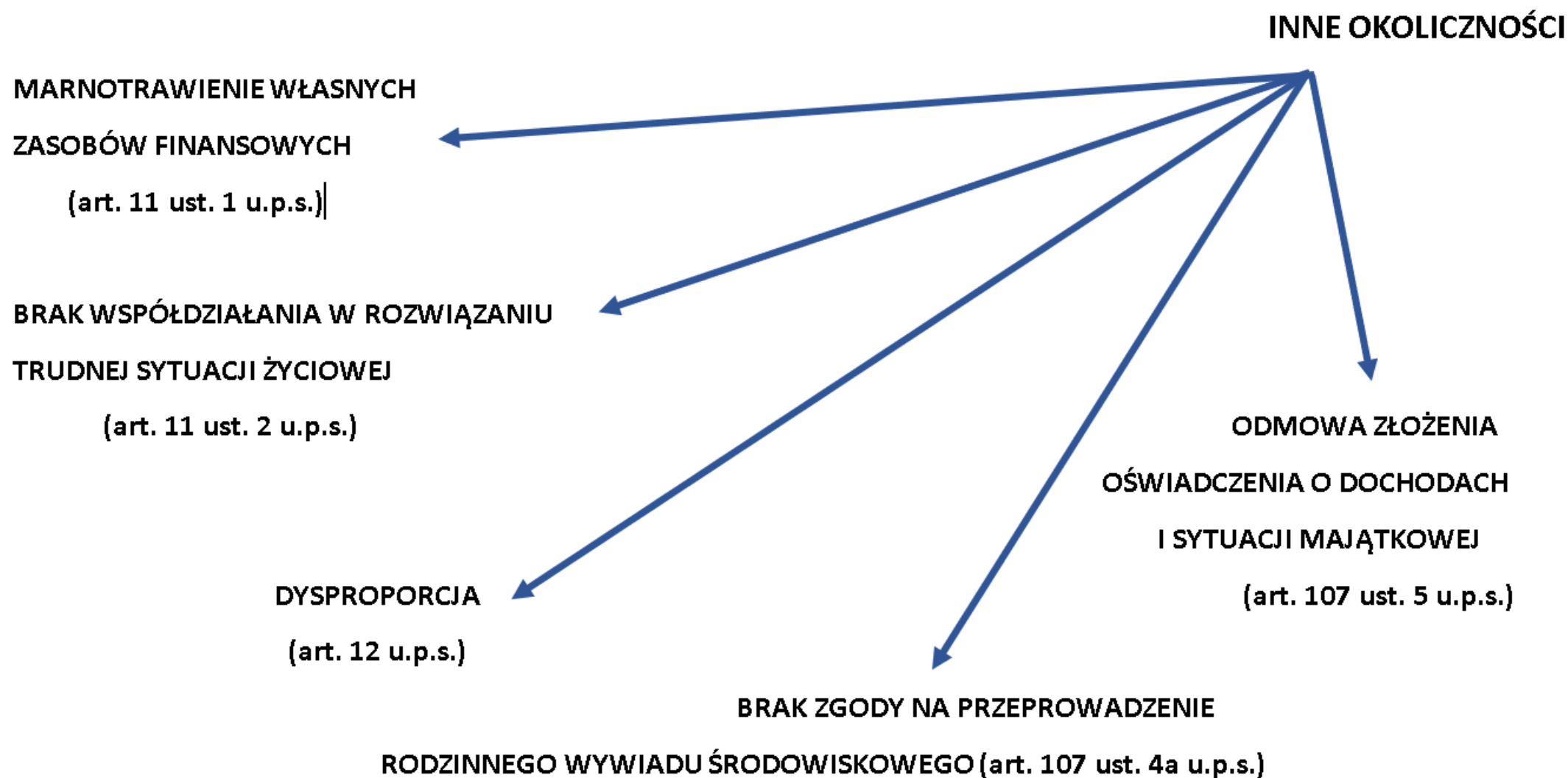
2. Z wnioskiem o zmianę orzeczenia o przyjęciu do domu pomocy społecznej może także wystąpić kierownik domu pomocy społecznej, jeżeli uzna, że zmieniły się okoliczności uzasadniające orzeczenie o przyjęciu osoby do domu pomocy społecznej.

3. W przypadku gdy osoba nie wyraża zgody na dalsze przebywanie w domu pomocy społecznej i nie została do niego przyjęta na podstawie orzeczenia sądu opiekuńczego o przyjęciu do domu pomocy społecznej, osoba ta, jej przedstawiciel ustawowy, małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo, osoba sprawująca nad nią faktyczną opiekę lub kierownik domu pomocy społecznej mogą wystąpić do sądu opiekuńczego z wnioskiem o zniesienie obowiązku przebywania w domu pomocy społecznej.

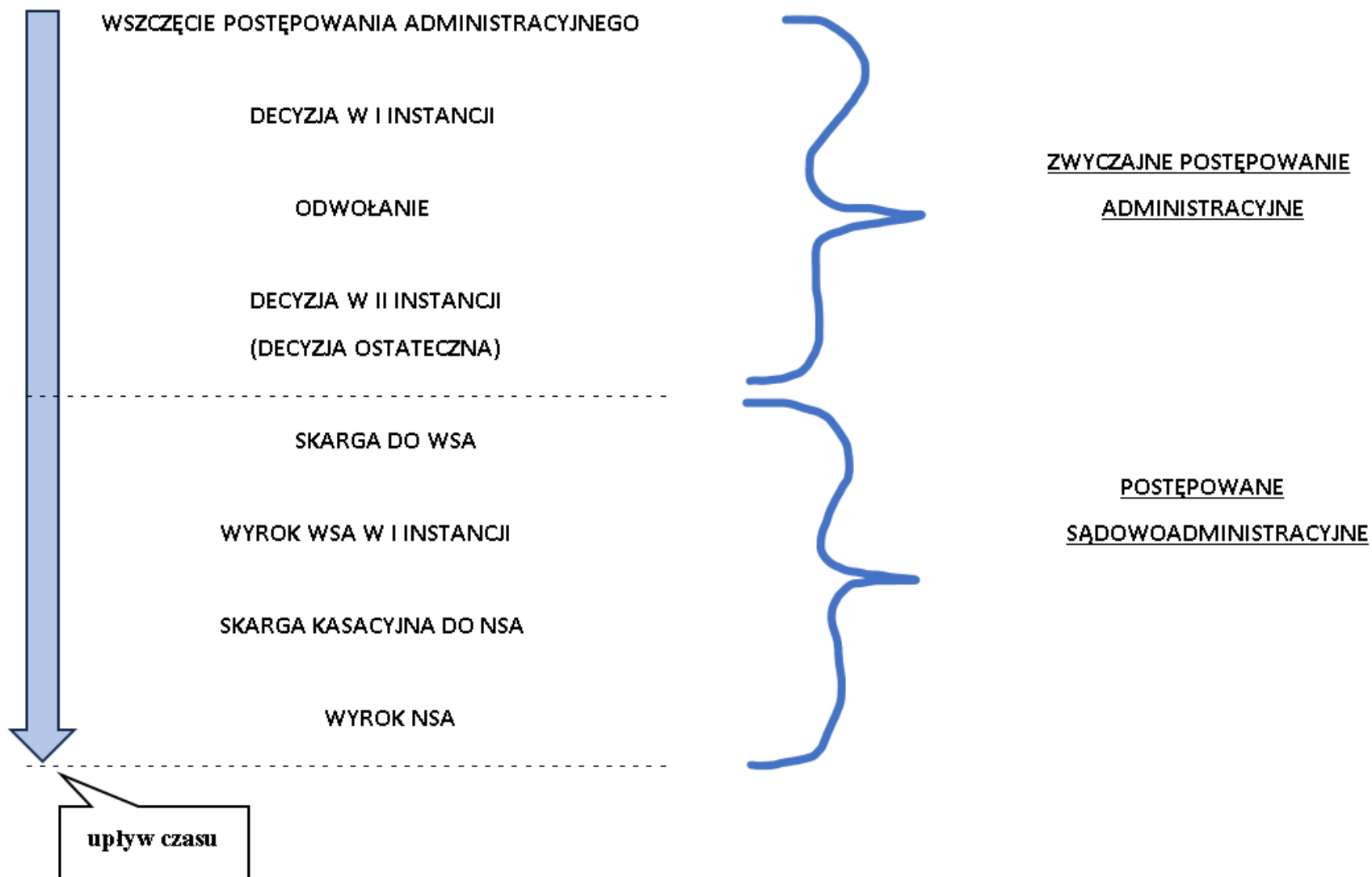

PRZESŁANKI OGÓLNE PRYZNAWANIA ŚWIADCZEŃ Z POMOCY SPOŁECZNEJ

KWESTIE PROCEDURALNE

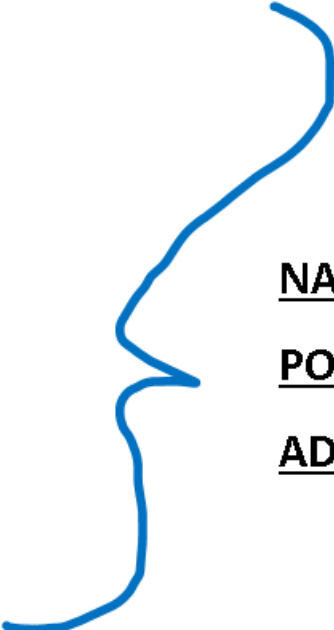
1. ZMIANA LUB UCHYLENIE DECYZJI NA GRUNCIE UPS

(art. 106 ust. 5 u.p.s.)

2. WZNOWIENIE POSTĘPOWANIA (art. 145-152 k.p.a.)**3. STWIERDZENIE NIEWAŻNOŚCI DECYZJI (art. 156-159 k.p.a.)****4. ZMIANA LUB UCHYLENIE DECYZJI NA GRUNCIE KPA**

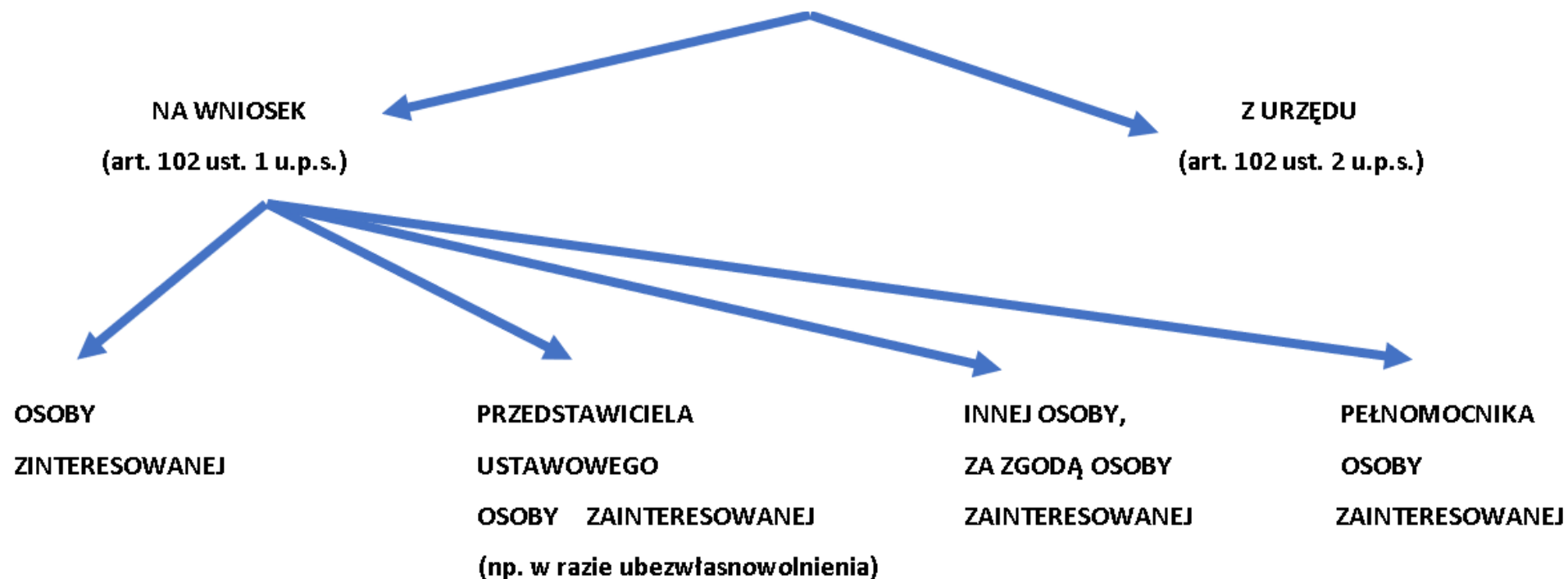
(art. 154-155 i art. 161 k.p.a)

|

NADZWYCZAJNE
POSTĘPOWANIA
ADMINISTRACYJNE

WSZCZECIE POSTĘPOWANIA (zasady ogólne)

W przypadku skierowania do DPS rozporządzenie w sprawie domów pomocy społecznej przewiduje również możliwość złożenia wniosku przez:

- inną osobę fizyczną lub prawną,
- powiatowe centrum pomocy rodzinie,
- ośrodek pomocy społecznej

za zgodą osoby zainteresowanej

Wyrok

Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim
z dnia 17 czerwca 2009 r.

II SA/Go 240/09

1. Zgodnie z art. 102 ust. 2 u.p.s., który, co do zasady, znajduje zastosowanie w sprawach o udzielenie zasiłku celowego w związku z suszą w 2008 r., pomoc społeczna może być udzielana z urzędu. Zastosowanie art. 61 § 2 k.p.a. w sprawie przyznania świadczeń z pomocy społecznej w tej kwestii nie powinno mieć miejsca, ponieważ przywołany przepis ustawy o pomocy społecznej dopuszcza możliwość wszczęcia postępowania z urzędu nie wprowadzając dalszych wymagań, w szczególności zgody strony w tym zakresie.

Wyrok

Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie

z dnia 1 kwietnia 2021 r.

II SA/Sz 895/20

Zbadanie sytuacji rodzinnej osoby, która miałaby skorzystać z prawa skierowania i umieszczenia jej w domu pomocy społecznej, powinno polegać na ustaleniu obiektywnych możliwości osób jej bliskich, co do ich dyspozycyjności w zakresie świadczenia niezbędnej opieki. W sytuacji, gdy egzystencja danej osoby jest uzależniona w dużej mierze od pomocy osób bliskich, od organu rozważającego możliwość umieszczenia tej osoby w domu pomocy społecznej należy oczekiwać, że zbada obiektywną możliwość osób bliskich do świadczenia opieki.

Wyrok

Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie

z dnia 30 maja 2019 r.

III SA/Kr 304/19

Organ zobowiązany jest wskazać nie tylko profil (typ) domu, ale i konkretną placówkę, w której ma przebywać dana osoba. Organy administracyjne obu instancji winny wskazać w decyzji konkretną placówkę, w której ma przebywać dana osoba, zlokalizowaną jak najbliżej miejsca zamieszkania tej osoby, jednakże - z uwagi na pogarszający się, zagrażający życiu stan zdrowia takiej osoby - organ odwoławczy jest w stanie uzupełnić postępowanie we wskazanym wyżej zakresie.

Wyrok

Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach

z dnia 27 stycznia 2023 r.

II SA/GI 1265/22

W świetle analizowanego przepisu ani posiadanie przez zainteresowaną osobę orzeczenia o niepełnosprawności, ani jej subiektywne przekonanie i wola uzyskania tej formy pomocy nie są okolicznościami wystarczającymi do jej przyznania.

Wyrok

Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie

z dnia 28 stycznia 2022 r.

I SA/Wa 2111/21

Decyzja organu gminy o skierowaniu do domu pomocy społecznej nie jest podejmowana w ramach tzw. uznania administracyjnego. Jeżeli bowiem dana osoba spełnia warunki z art. 54 ust. 1-2a ustawy, to organ gminy zobowiązany jest do wydania decyzji uwzględniającej żądanie strony zawarte we wniosku o skierowanie do domu pomocy społecznej.

Wyrok

Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie

z dnia 22 czerwca 2022 r.

II SA/Rz 113/22

Organ gminy właściwy do wydawania decyzji o skierowaniu do domu pomocy społecznej nie może samodzielnie analizować, czy osoba, do której odnosi się orzeczenie sądu powszechnego spełnia wymogi do umieszczenia w domu pomocy społecznej. O tym zdecydował już bowiem sąd. Prawomocne orzeczenie sądowe zastępujące zgodę danej osoby na umieszczenie jej w domu pomocy społecznej obliguje organ do jego "wykonania" tj. do wydania decyzji o skierowaniu do domu pomocy społecznej oraz odrębnej decyzji o umieszczeniu w konkretnej jednostce tj. takiej, która uwzględnia stan zdrowia osoby mającej w nim zamieszkać.